

Här möts historia och framtid

Nils är den sjätte greve Mörner på Björksund. I 500 år har hans släkt ägt det sörmländska godset och han arbetar för att de ska leva kvar där minst lika länge till ...

AV JOHN WERICH FOTO ANNE NYBLAEUS



Björksunds ståtliga fasad sedd från trädgården. Corps-de-logiet ritades av den franske arkitekten Joseph Gabriel Destain, som även ritat Tullgarns slott.



Greve Nils Mörner vid gårdens ståtliga 1700-talsgrindar.



På den ädla springaren i nedre hallen har många av husets barn tagit sin första ridtur.

Det gula corps de logiet syns på långt håll. Likt en stor karolinergård som fått en våning för mycket tornar Björksund upp sig över de sörländska åk-rarna. Det här är en herrgård byggd för att imponera, ritad i början av 1700-talet av fortifikationsarkitekten Joseph Gabriel Destain.

På nära håll överraskas man av arkitekturen. Huset är byggt i suterräng, vilket gör att framsidan har tre våningar medan baksidan har två. Baksidan med de ursprungliga buxbomsboskéerna vetter mot parken och Sibbofjärden, en havsvik som med åren kommit att förvandlas till en insjö.

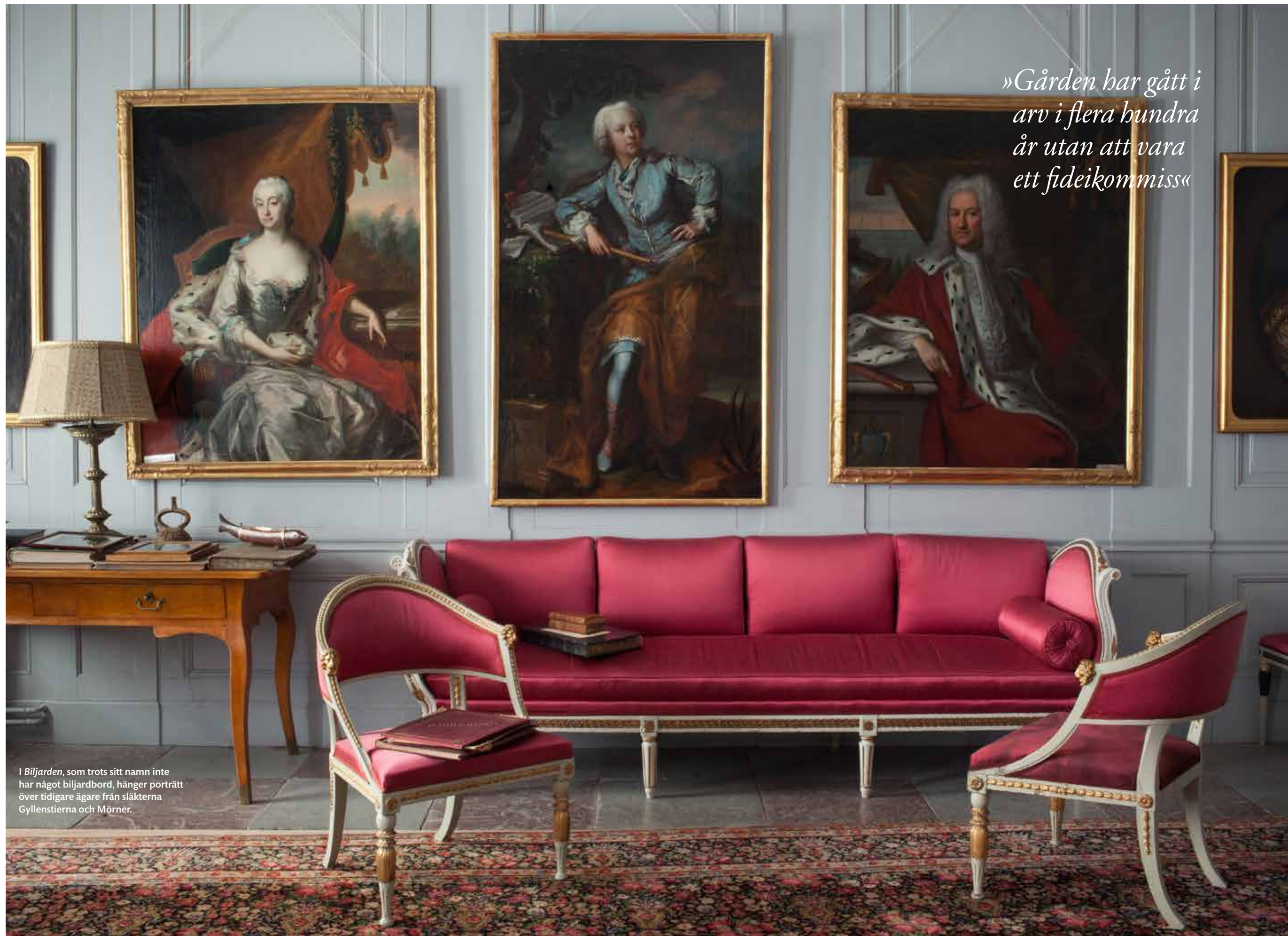
Huset ritades på uppdrag av familjen Gyllenstierna och hamnade genom arv och ingifte sedermera i familjen Mörners ägo. Dagens godsherre heter Nils Mörner – den sjätte greve Mörner på Björksund. >

MÖNSTERGODS I SÖRMLAND

HÄR BOR: Greve Nils Mörner af Morlanda och hans hustru Cecilia.

HUSET: Det nuvarande corps de logiet ritades av Joseph Gabriel Destain och stod färdigt 1727. Det ligger i Tystberga i Sörmland. 4700 hektar skog och åkermark hör till godset.

VERKSAMHET: Fastighetsförvaltning, skogsbruk och jakt. Jordbruket är utarrenderat. www.bjorksund.com.



»Gården har gått i arv i flera hundra år utan att vara ett fideikommiss«

I *Biljarden*, som trots sitt namn inte har något biljardbord, hänger porträtt över tidigare ägare från släkterna Gyllenstierna och Mörner.



Från salongen med sina väggfasta bokhyllor ser man ut i tredje våningens imponerande hall.

»Nils har skrivit ett gediget verk om godset«

› – Gården har gått i familjen i tretton rakt nedstigande släktled utan att vara ett fideikommiss. Det är nog ganska unikt, konstaterar han och visar in i den stora entréhallen.

Nils Mörner tog över driften av Björksund 1969, då hans far bestämt sig för att det var dags för ett generationsskifte. En överenskommelse träffades mellan Nils och hans syskon att han skulle köpa ut deras andelar och även faderns kvarvarande del.

– Min far var lycklig och jag tämligen tyngd av ansvar och skulder. Men lyckligtvis har det alltid funnits en stor sammanhållning i syskonkretsen.

NÄR NILS TOG ÖVER drevs svinproduktion samt ett högmekaniserat jordbruk med stora arealer på Björksund. I slutet av 1980-talet var lönsamheten försvagad och samtidigt införde staten ”Omställning 90”, ett program som gick ut på att mark lades i träda mot en engångsersättning.

– Också här på Björksund fick åkrarna växa igen. Men när Sverige fem år senare gick med i EU ändrades förutsättningarna på nytt och då rullade återigen traktorer och skördetröskor ut på de gamla åkrarna,

berättar Nils medan han visar runt i huset.

På tredje våningen hittar man den så kallade *Biljarden* – ett vackert rum som namnet till trots inte har något biljardbord, men däremot väggarna fyllda av böcker och porträtt. Härifrån har man en hänförande utsikt över åkrar, trädgårdar och den stora gårdsplanen som kantas av två låga flyglar, ritade av den berömda slottsarkitekten Carl Hårleman.

Bland porträtten på väggarna finns ett av det nuvarande Björksunds byggherre: Nils Gyllenstierna af Björksund och Helgö.

Nils Gyllenstierna föddes 1670 och tjänade som militär under större delen av sitt vuxna liv. Vid Karl XII:s nederlag i slaget vid Poltava hamnade Nils Gyllenstierna i likhet med 25 000 andra i rysk fångenskap och först 1722 kom han tillbaka till Björksund, vars huvudbyggnad brunnit ned och totalförstörts 1688.

– Han gav i uppdrag åt fransmannen Joseph Gabriel Destain att uppföra en ny ståndsmässig huvudbyggnad. Destain var i grunden militär men blev så småningom arkitekt och var med och ritade sörmländska slotten Tullgarn och Bergshammar, berättar Nils.

Det nya corps de logiet på Björksund stod färdigt 1727, men gårdens historia är myck-



I ett gammalt album med vackert omslag finns bilder och minnen från Björksund.



Nils är förtjust i blommor och arbetar gärna i rabatterna.



Nils farfar var ornitolog och hans stora fågelsamling finns bevarad.



En av de eleganta salongerna med välbevarad rokokoinredning.

EN LEVANDE HISTORIA

BOKEN OM BJÖRSUND är en berättelse om en av Sörmlands mest välbevarade herrgårdsmiljöer från tidigt 1700-tal. Boken, med texter av bland andra Nils Mörner, Ralph Edenheim och Carin Bergström samt fotografier av Dick Norberg,



tecknar en utförlig bild av godsets utveckling, men berättar även om de människor som levt och arbetat på gården under de gångna 500 åren. Pris ca 369 kr, Bokförlaget Arena. Mer information på arenabok.se.

> et äldre än så. Den förste ägare som finns omnämnd är Ingevald Estridson år 1313. Senare övergick gården i familjen Grips ägo för att på 1500-talet genom gifte gå över till familjen Gyllenstierna.

– En av de mer kända Gyllenstiernorna på Björksund var Nils Gyllenstierna som upphöjdes till friherrlig värdighet vid Erik XIV:s kröning 1561. Han hade flera viktiga diplomatiska uppdrag och skickades till England för att förhandla med drottning Elisabeth om giftermål mellan henne och kung Erik. Att det gick i stöpet berodde nog mindre på Nils Gyllenstierna och mer på den engelska drottningens ointresse av att överhuvudtaget gifta sig, förklarar Nils.

DEN SISTE I ÄTTEN Gyllenstierna på Björksund var Göran Gyllenstierna, som när han dog 1799 inte hade några arvingar. Godset gick då genom arv och köp till hans systerdotter Lovisa Ulrika Horn, som var gift med greve Carl Gabriel Mörner. Och allt sedan dess har Björksund alltså varit i familjen Mörners ägo.

Om allt detta och mycket mer kan man läsa i boken *Björksund – En levande historia*, bokförlaget Arena. Ett imponerande verk, skrivet av Nils själv i samarbete med några av landets främsta konstvetare, etnologer och byggnadsantikvarier.

I övrigt koncentrerar sig Nils på skogen och fastigheterna, efter att för tio år sedan ha överlämnat jordbruket till en arrendator. Fastighetsförvaltningen står för 75 procent av de totala intäkterna och här ingår förutom gården ett flertal fastigheter i Nyköping som förvärvades i början av 1990-talet.

– Det känns som ett steg i rätt riktning. Jag är övertygad om att det kommer att underlätta ett framtida generationsskifte och trygga Björksunds fortbestånd, säger Nils. □



I stora salongen står ett elegant antikt skrivbord. Notera även väggarnas fina rokokofält.

»Flyglarna är ritade av den berömde slottsarkitekten Carl Hårleman«

Stenurnan påminner om en medeltida dopfont.



Ibland äter familjen middag i lusthuset.

